

Z
Y
Θ
Ο
Σ
*
Φ
Ι
Ξ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ Θ 7556

ΆΡΓΟΣ του ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ
Γ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

Π
Α
Γ
Ο
Σ
*
Φ
Ι
Ξ

Απόσπασμα

“ΑΘΗΝ. ΝΕΩΝ,”
18. ΑΥΓ. 1931

Χρονολογία

ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
ΚΑΙ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

Οι δύο άντιπαλοι μονομαχούν ώς... σιδηρόφρακτοι ιππόται τοῦ μεσαιώνος. — Ή αφορμή τοῦ καυγᾶ. — Γεννάται ἡ γίνεται ό ποιητής; — Σαρκασμοὶ, ψύρεις καὶ είρωνεῖαι..— Η θαυματουργὸς «κολοκύνθη τοῦ Ροΐδη». — Τὸ δί-

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ ΚΑΙ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

Οι δύο άντιπαλοι μονομαχούν ώς... σιδηρόφρακτοι ιππόται τοῦ μεσαιώνος. — Ή αφορμή τοῦ καυγά. — Γεννάται ή γίνεται ό ποιητής; — Σαρκασμοὶ, ύβρεις καὶ εἰρωνεῖαι. — Ή θαυματουργὸς «κολοκύνθη τοῦ Ροΐδη». — Τὸ δίτιον... τοῦ εύφυεστέρου.

Η ΕΠΕΜΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΜΟΡΕΑΣ

“Αν σήμερα αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαιαι ἡ σκληρὰ βιοπάλη μᾶς ἔχουν κολλήσει, σάν δστρακα, στὸ βράχο τῶν πεζῶν ἀσχολιῶν καὶ σχεδὸν καταπνίγουν κάθε ἄλλη ἔννοια καὶ κάθε ἀπασχόλησι ποὺ βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ βιοποριστικὸ πλαίσιο, ὑπῆρξε ἐποχὴ ποὺ ή Ἑλληνικὴ κοινωνία ἔθήρευε, μὲ πάθος, ἀπολαύσεις πνευματικάς, καὶ ἀκαδημαϊκάς ψυχαγωγίας, ἔστω καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν υλικῶν τῆς συμφερόντων.

“Ἐνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικῶτερα στοιχεῖα τῆς μακαρίτισσας αὐτῆς ἐποχῆς εἶνε καὶ ή ἔξαιρετική, ή νοσηρά, μᾶλλον, εὐθίξια. Μία εὐθίξια ποὺ ἔξεδηλώνετο παντοῦ καὶ πάντοτε, σὲ μικρά καὶ σὲ μεγάλα, ἀπὸ μικρούς καὶ ἀπὸ μεγάλους. Ο φιλότιμος ἄνδρας, πρὸς τὸ τρυφερὸν ἥμισυ τοῦ ὁποίου θὰ ἔρριπτες βλέμματα διφορούμενα, σὲ ἔξαπέστελλε ἄνευ διαδικασίας εἰς τὸν ἄλλο κόσμο. Ο κουτσαβάκης τὸν ὁποίον θὰ στραβοκύτταζες σοῦ ἔκανε ἀμέσως μιὰ γερή ἀφαίμαξι, ἔστω καὶ ἀν δέν είχες ηὔξημένην πίεσιν, καὶ ὁ μυγιάγκικτος ἀδελφός, περιφρουρών τὴν αἰσιοπρέπειαν τοῦ σογιοῦ καὶ τὴν τιμὴν τῆς «ὅμογαλάκτου», ἔσπευδε νὰ σὲ πληροφορήσῃ, διὰ εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἡ ἀρέτη τῶν γυναικῶν εἶνε λευκὴ ὅπως ἡ χώρα τῶν Ἀπεννίνων καὶ ή τιμὴ τῶν ἀνδρῶν λαμπρά... ὡς ὁ χάλυψ τῆς κάμας των.

Μία τέτοια κατάστασις εὐδίξας παρεπερέιτο εἰς δλας τὰς σφαίρας τῆς κοινωνίας καὶ είχε ἐπηρεάσει καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν τάξιν τῶν διανοούμενων. Τί πολυτιμώτερο, τί τιμαλφέστερο, τί λειρώτερο γιὰ ἔνα λόγιο, ἀπὸ τὰ πνευματικά του δημιουργήματα; Τὶ σεπτότερο γιὰ ἔνα ποιητὴ απὸ τοὺς στίχους του; Θίγων τὰ κειμήλια αὐτά, καὶ θέτων ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἀξία τους, δὲν ἔθιγες ἀπλῶς τὴν φιλόλογική τους δόξα, ἀλλὰ κατεσπίλωνες τὴν ὑπόληψί τους καὶ ἔκολαφίζες τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Γι' αὐτὸ καὶ ή ἐποχὴ ἔκεινη εἶνε γεμάτη ἀπὸ φιλολογικούς καυγάδες, ποὺ γιὰ μᾶς, σήμερα, ἀποτελοῦν ἀνεξήγητους ἔξιφρενισμούς. Σεβαστοὶ καθηγηταὶ μὲ τρισπίθαμον γενειάδα, ἔξ αφορμῆς διαφορᾶς περὶ τὴν ἐτυμολογίαν, ενὸς ὀνόματος, ἀνεσκουμπώνοντο καὶ σοῦ ἔστηναν τρικούβερτο καυγᾶ, μπροστά στὸν ὁποίον θὰ ἔμεναν ἔκθαμβοι ἀπὸ ἔκπληξι καὶ θαυμασμὸ καὶ οι μάγκες ἀκόμη τοῦ ρολογιοῦ. Επὶ ήμέρας ὀλοκλήρους ἐλούζοντο πατόκορφα, καταπατούντες πολλάκις καὶ αὐτοὺς τοὺς στοιχειώδους νόμους τῆς εὐπρεπείας καὶ μεταχειρίζομενοι, εἰς τὴν καθαρεύουσαν, ύβρεις αἱ δποίαι μεταφράζονται εἰς τὴν δημοτικὴν διὰ τοῦ «τενεκές ξεγάνωτος», «τσαρλατάνος» καὶ «ξυλοσχίστης».

Τὶ τὰ θέλετε, τὶ τὰ γυρεύετε... οἱ δάσκαλοι ήξεραν νὰ βρίζουν τότε καὶ τοῦ κάκου δέν ἐντρυφοῦσαν εἰς τὰ θέλγητρα τῆς Ἀριστοφανείου σατύρας. Αν ἔβριζαν εἰς τὴν καθαρεύουσα δέν ἔχει καμία σημασίαν. Κάθε γλωσσικὸ ἰδ.ωμα εἶνε κατάλληλο διὰ νὰ ἔκφράσῃ τὸν θαυμασμὸ σου ἢ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν περιφρόνησι σου, ἀρκεῖ νὰ ξέρης νὰ τὸ μεταχειρισθῇς. Απόδειξις δόκοντος καὶ ο Βερνάρδακης, δύο εοφοί καὶ καθ' ὅλα ἀξιοσέβαστοι ἀνθρώποι τῶν γραμμάτων.

Αἱ ἀντεγκλήσεις των, ποὺ ἔκρατησαν ὀλόκληρα χρόνια, εἶνε πραγματικὸ περιβόλι, εἰς τὸ ὁποίον τὸ δάσκαλίστικο πεῖσμα ἐκαλλιέργησε δλα τὰ λουλούδια τῆς παραφόρου νευρικότητός του, ἀπὸ τῆς ἀκάκου ἐπικρίσεως μέχρι τοῦ χλευαστικοῦ διασυρμοῦ.

“Ἄλλα κανένας φιλολογικὸς καυγᾶς δέν συνεκίνησε τόσο τὴν κοινὴ γνώμη, δσον ἔκεινος εἰς τὸν ὁποίον πρωτηγωνίστησαν δύο ἀριστεῖς τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς σκέψεως... δο «Αγγελος Βλάχος καὶ ο Εμμανουὴλ Ροΐδης. Αἱ μομφαὶ ποὺ ἔξετόξευσαν ἔναντίον ἀλλήλων, ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ήμερησίου καὶ περιδικοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ δι' εἰδίκων φυλαδίων καταλαμβάνουν ὀλόκληρον τόμον ἐκ πεντακοσίων σελίδων! Σκληρὰ καὶ πεισματώδης μονομαχία, ἡ δποία ἔκρατησε ἔνα ὀλόκληρο χρόνο καὶ ἔλλησε μὲ τὴν παρέμβασιν τοῦ. Ζάν Μωρέας. «Ντροπή ρέ παιδιά νὰ κάνετε ἔτοι. Δὲν εἶνε σωστὰ πράματα αὐτά. Δὲν λέω βέβαια... καὶ ο Βλάχος λιγάκι τὰ παράπε, ἀλλὰ σὺ καύμενος Ρόΐδη τὸ παραξεκοντάκιασες...».

Αὐτὸ διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ φύλλου ποὺ ἔξεδωσε δο Ιωάνης Παπαδιαμαντόπουλος τῷ 1878, ἔσορκίζων τοὺς διαπληκτιζόμενους νὰ βάλουν τὰ ξίφη εἰς τὰς θήκας των.

“Άλλα τὶ είχαν νὰ μοιράσουν δο Ροΐδης καὶ ο Βλάχος καὶ ἀπὸ ποιὰ σπουδαία ἀφορμὴ δρμώμενοι, ἔθιασαν σὲ τέτοιο σημεῖο ώστε νὰ κατηγορήσῃ ὁ ξανας τὸν ἄλλον ώς «πλαστογράφον», «Προκρούστην»,

«κακόπιστον» καὶ «σαλτιμπάγκο»; Αφορμὴ στὸ τσάκωμα ἔδωσε μιὰ εἰσηγητικὴ ἔκθεσις τοῦ Ροΐδη, στὸ φιλολογικὸ σύλλογο «Παρνασσός», περὶ «Συγχρόνου Ἑλληνικῆς ποιήσεως». Εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν ὁ πνευματώδης συγγραφεὺς ἔρριπτε τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος ἔναντίον τῆς ποιητικῆς παραγωγῆς τῆς ἐποχῆς του, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα διὰ ή Ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα τότε δέν ήτο ή κατάλληλη διὰ τὸν ἀνάδειξιν ποιητικῶν μεγαλοφυῖῶν. Υπεστρίξε, μὲ δλα λόγια, δο Ροΐδης διὰ ὁ ποιητὴς δέν γεννάται ἀλλά δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Τὸ ἄδικο ήτο μὲ τὸ μέρος του. Δὲν ύπάρχει ἀμφιβολία. Άλλα καὶ αὐτὸ τὸ ἄδικο ἔχει τὴν αἰγλή του, δταν τὸ ύποστηρίζη ξανας Ροΐδης καὶ δταν πρόκειται νὰ μᾶς χαρίσῃ τοὺς ἀφάστους αὐτοὺς λιβέλλους μὲ τοὺς δποίους ἔβομβαρδισε τὸν ἀντίπαλον του ὁ μέγας σατυρικός.

Τὴν ἐπίθεσιν πρώτους ήρχισε δο Βλάχος, δο ὁ δποίος διεμαρτυρήθη ἔξ δνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ «Παρνασσοῦ» ἔναντίον τοῦ «παραδοξογράφου καὶ φαντασιοκόπου κριτικοῦ».

Ο Ροΐδης ἀποδέχεται τὸν ἀγῶνα καὶ, ὡς ἀτρόμητος ἵπποτης τοῦ 16ου αἰῶνος, καλεῖ εἰς μονομαχίαν τὸν ἀντίπαλον του, μονομαχίαν μέχρις αῖματος, μέχρι πλήρους ἔδοντώσεως: «Οσάκις δύο σιδηρόφρακτοι ἴπποταί εἰσιν τοῦ πρόσωπος αὐτοῖς ἔμονομάχουν πρὸς ἄλλήλους, ἔχαράσσετο πέρις αὐτῶν κύκλος, ἐντὸς τοῦ δποίου ὁ ἀγῶνας πρεπεῖ νὰ λάβῃ πέρας. Καὶ δὲν ἔν τῷ περιβόλῳ τούτῳ νικώμενος ἔχανε μόνον τὴν πανοπλίαν, δο πωσδήποτε δημως ἔξελθων αὐτοῦ ἔχανεν ἀνεπιστρεπτεί καὶ τὴν τιμὴν.

Τοιοῦτος τὶς κύκλος χαράσσεται ύπο τῆς λογικῆς καὶ περὶ τοὺς δύο διὰ τοῦ λόγου συζητοῦντας, δφελοντας νὰ μὴ ἔξερχωνται τοῦ προκειμένου».

Ἐτίθετο πλέον ζήτημα τιμῆς! Καὶ δο «Αγγελος Βλάχος, δο δποίος δέν ύπερε ποιητὴς εἰς μαχητικότητα καὶ εύφυῖαν, ἀντεπεξῆλθε ἔναντίον τοῦ δρμητικοῦ ἀντίπαλου μὲ ἵπποτικήν καὶ αὐτὸς γενναιοψυχίαν: «Εμπρός! λοιπόν. Ας χαράξω μεν τὸν κύκλον τοῦτον χαμαὶ περὶ τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. Ας χαράθωμεν τοῦτον βαθὺν καὶ ἀνεξίτηλον. Ας ἀνασκάψωμεν αὐλακα βαθεῖαν, ήν νὰ μὴ δύνανται εύκόλως νὰ ύπερπηδήσωνται οι εἰς ἄλματα εὐεπίφοροι πόδες τοῦ κ. Ροΐδου, καὶ διὰ τὴν τιμὴν αὐτούς.

Καὶ δο μονομαχία ήρχισεν. Ο Βλάχος εἶχε μὲ τὸ μέρος του τὸ δίκαιο, ἀλλὰ δυστυχώδες εἰχεν ἀντίπαλον ἔνα Ροΐδην. Οτι ἔκερδιζε διὰ τῆς λογικῆς, τῆς πολυμαθείας του, τοῦ τετράγωνου καὶ κριτικοῦ μυχλοῦ του, ήρχετο σὲ λίγο νὰ τοῦ τὸ διαμφισθητήσῃ δο «μορφάζων παραδόξως καὶ κωμικῶς νεοφωτιστος κριτικός», δο δποίος εύφυολογῶν, ἀπαντοῦσε εἰς τὰς ἐπὶ παραδοσιολογίας κατηγορίας τοῦ ἀνταγωνιστοῦ του: «Κατὰ τὸν Αγγελον Σουῆτ, οι κάτοικοι νήσου τινὸς είνε σούτως ἀπαθεῖς καὶ ἀπρόσεκτοι, ώστε δο ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτοὺς ἀναγκάζεται νὰ πλήττῃ ἔκ διαλειμμάτων τὴν κεφαλήν των διὰ ηγρᾶς κολοκύνθης ήνα μὴ ἀποκοινώνται ένωδο μιλούν.

Καὶ δο μονομαχία ήρχισεν. Ο Βλάχος εἶχε μὲ τὸ μέρος του τὸ δίκαιο, ἀλλὰ δυστυχώδες εἰχεν ἀντίπαλον ἔνα Ροΐδην. Οτι ἔκερδιζε διὰ τῆς λογικῆς, τῆς πολυμαθείας του, τοῦ τετράγωνου καὶ κριτικοῦ μυχλοῦ του, ήρχετο σὲ λίγο νὰ τοῦ τὸ διαμφισθητήσῃ δο «μορφάζων παραδόξως καὶ κωμικῶς νεοφωτιστος κριτικός», δο δποίος εύφυολογῶν, περὶ «καλλιεργείας ἀμαντίνων» ή περὶ τῆς «ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως τοῦ δικτάποδος» καὶ γελοιοποιῶν τὴν συζητήσιν, κατώρθων νὰ ἔξασφαλίζῃ τὴν εύναια τοῦ ἀκροατηρίου, τὸ δποίον ἔτασσετο μὲ τὸ μέρος ἔκεινου ποὺ τὸν διεσκέδαζε περισσότερο.

Ἐλάτε λοιπόν νὰ τὰ βγάλετε πέρι περὶ ένα τέτοιο δαίμονα, έστω καὶ ἀν λέγεσθε Βλάχος καὶ ἔχετε δλο τὸ δίκηο μὲ τὸ μέρος σας. Ο κόσμος ἔβλεπε διὰ αὐτὰ ποὺ ἔλεγε δο Βλάχος ήσαν σωστά. Άλλα ἔλα πάλι ποὺ ἔγούσταρε αὐτὰ ποὺ ἔλεγε δο Ροΐδης, δο δποίος ἔπανω στὴν κάψα τῆς συζητήσεως, πέταγε ἔξαφνα ἔνα σπαρταριστὸ εύφυολογήμα περὶ «λεμονέας καὶ λεμονόσπορου», περὶ «καλλιεργείας ἀμαντίνων» ή περὶ τῆς «ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως τοῦ δικτάποδος» καὶ γελοιοποιῶν τὴν συζητήσιν, κατώρθων νὰ ἔξασφαλίζῃ τὴν εύναια τοῦ ἀκροατηρίου, τὸ δποίον ἔτασσετο μὲ τὸ μέρος ἔκεινου ποὺ τὸν διεσκέδαζε περισσότερο.

Οταν, ύπερε ποιητὴς εἰς τὴν κεφαλήν του «Ελληνος ἀναγνώστου πολὺ περισσότερο παρά οι δρθοὶ συλλογισμοὶ καὶ τὰ μιαλωμένα ἔπιχειρήματα τοῦ ἀντίπαλου του.

“Οταν, ύπερε ποιητὴς εἰς τὴν κεφαλήν του «Ελληνος ἀναγνώστου πολὺ περισσότερο παρά οι δρθοὶ συλλογισμοὶ καὶ τὰ μιαλωμένα ἔπιχειρήματα τοῦ ἀντίπαλου του.

Α. ΦΟΥΦΑΣ